

Ο ΣΚΙΠΙΩΝΑΣ Ο ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΗΣΤΑΡΧΟΙ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις-ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να εντοπίσετε τα προσηγορικά¹⁵⁶ ουδέτερα ονόματα της β΄ κλίσης και να τα μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
2. Να γράψετε τη γενική και αφαιρετική πτώση ενικού και πληθυντικού αριθμού των αρσενικών προσηγορικών ονομάτων της γ΄ κλίσης.
3. *clara voce, deis immortalibus*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τα επίθετα που τα συνοδεύουν στον αριθμό που βρίσκονται.
4. Να γράψετε την ονομαστική και αφαιρετική όλων των θηλυκών προσηγορικών ονομάτων του κειμένου στον αριθμό που βρίσκονται.
5. *complures*: Να κλίνετε το επίθετο στον πληθυντικό αριθμό του ουδετέρου γένους.
6. *clara, sanctum*: Να σχηματίσετε και τους τρεις βαθμούς των αντίστοιχων επιρρημάτων.
7. Να αναγνωρίσετε γραμματικώς τις αντωνυμίες του κειμένου.
8. *haec, quod, ipsum*: Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
9. Να εντοπίσετε τα ρήματα της κατηγορίας του “cario”. Να κλίνετε την οριστική ενεστώτα και την υποτακτική παρατατικού της παθητικής φωνής.
10. Να γράψετε τους ονοματικούς τύπους των παρακάτω ρημάτων στη φωνή που σας δίνονται: *conlocavit, solent, posuissent*.
11. Να εντοπίσετε τα αποθετικά ρήματα του κειμένου. Να γράψετε όλους τους τύπους της ενεργητικής φωνής.
12. *rettulerunt*: Να κλίνετε τις προστακτικές ενεστώτα και μέλλοντα στην ενεργητική και παθητική φωνή.

¹⁵⁶ Βλ. υποσ. 1.

13. *existimasset*: Να αναγνωρίσετε την έγκλιση και το χρόνο του ρήματος και να εξηγήσετε το σχηματισμό του.
14. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις αφού μεταφέρετε τα ρήματα στα υπόλοιπα πρόσωπα του ενικού και πληθυντικού αριθμού της οριστικής του ενεστώτα και του μέλλοντα και κάνετε τις απαραίτητες τροποποιήσεις:
- α) *is fores reserari eosque intromitti iussit*.
β) *illi domum reverterunt*.
15. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αφού μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό. Να μη θίξετε τους τύπους εκείνους που αν μετασχηματιστούν, προκύπτουν προτάσεις νοηματικώς εσφαλμένες:
- α) *Scipio praesidium domesticorum in tecto conlocavit*.
β) *Quod ut praedones animadverterunt, abiectis armis ianuae appropinquaverunt*.
γ) *Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt, is praedones intromitti iussit*.
δ) *Praedones postes ianuae venerati sunt*.
ε) *Cum ante vestibulum dona posuissent, quae homines deis immortalibus consecrare solent, domum reverterunt*.
16. Να αναγνωρίσετε τα σουπίνα του κειμένου *salutatum* και *auditu* και να τα αντικαταστήσετε από εμπρόθετο γερούνδιο.¹⁵⁷
17. Να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου.
18. Να αναγνωρίσετε τους τοπικούς προσδιορισμούς του κειμένου.
19. Να αναγνωρίσετε τους χρονικούς προσδιορισμούς του κειμένου.¹⁵⁸
20. Να αναγνωρίσετε τον συντακτικό ρόλο των λέξεων του κειμένου που βρίσκονται σε πτώση γενική.
21. Να μετατρέψετε την πρώτη από τις δύο προτάσεις της κάθε περιόδου σε απόλυτη αφαιρετική.¹⁵⁹
- α) *Quod ut animadverterunt, ianuae appropinquaverunt*.
β) *Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt, is fores reserari iussit*.
γ) *Cum ante vestibulum dona posuissent, domum reverterunt*.

¹⁵⁷ Από ad + αιτ. γερονδίου για να δηλωθεί και σκοπός και αναφορά.

¹⁵⁸ Μην ξεχάσετε την αφαιρετική απόλυτο που δηλώνει χρόνο, και τις δευτ. χρονικές προτάσεις.

¹⁵⁹ α) quo animadverso β) his (a domesticis) relatis γ) donis positis.

22. *abiectis armis*: Να αναλύσετε τη μετοχή με δευτερεύουσα χρονική πρόταση εισαγόμενη με τον ιστορικό-διηγηματικό *cum*.¹⁶⁰
23. Στις παρακάτω ομάδες λέξεων να υπογραμμίσετε τις παρείσακτες:
- α) *legum, ventum, oratum, conscriptum*.
 β) *totum, tenerum, ductum, clarum*.
 γ) *datum, militum, positum, abiectum*.
 δ) *fructu, manu, senatu, auditu*.
24. *mitto, lego, eo, venio, teneo, audio, sum, expecto, redeo, accipio*: Ποια από τα παραπάνω ρήματα μπορούν να συνοδεύονται από αιτιατική σουπίνου, προκειμένου να δηλωθεί ο σκοπός της κίνησης;
25. Να σχηματίσετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων στα οποία ανήκουν τα παρακάτω σουπίνα: *abiectum, relatum, reversum, expulsum, victum*¹⁶¹, *conditum, petitum, doctum, receptum, debitum*.
26. Χρησιμοποιώντας τις λέξεις των παρακάτω συνόλων να φτιάξετε σύντομες προτάσεις σύμφωνα με το παράδειγμα:
- α) *venio, praedones, capio, vir* ⇒ *praedones virum captum venerunt*.
 β) *eo, incolae, oraculum, interrogo* ⇒
 γ) *mittor, milites, defendo, murus* ⇒
 δ) *venio, imperator, urbs, munio* ⇒
 ε) *eo, pueri, ludo* ⇒
 στ) *hostes, mitto, legati, peto, pax* ⇒
 ζ) *occurro, puella, do, osculum, pater* ⇒
 η) *eo, Camillus, recipio, aurum* ⇒
 θ) *adducor, servus, do, poenae*¹⁶² ⇒
 ι) *incolae, convenio, oratio, consul, audio* ⇒

¹⁶⁰ cum praedones arma abiecissent,...

¹⁶¹ victum < vivo και < vinco

¹⁶² do poenas = τιμωρούμαι

27. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων ή των προτάσεων που δίνονται.
- α) *praedonum* είναι γενική στο.....
- β) *captum* είναι που δηλώνει
- γ) *venisse* είναι απαρ. ως..... στο
- δ) *eos* είναιστο
- ε) *cum existimasset* είναι δευτερεύουσα πρόταση.
- στ) *Quod ut... ani-
madverterunt* είναι δευτ. πρόταση.
- ζ) *ianuae* είναι στο
- η) *voce* είναι αφαιρετική του που προσδιορίζει το
- θ) *virtutem* είναι στο.....
- ι) *intromitti* είναιαπαρ. ως.....στο
28. Να αντικαταστήσετε τα παθητικά απαρέμφατα από ενεργητικά και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές.
Is fores reserari eosque intromitti iussit.
29. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο.
- α) *Tum Scipio praesidium domesticorum in tecto conlocavit.*
- β) *Quod (= id) ut praedones animadverterunt...*
- γ) *Cum ante vestibulum dona posuissent...*
- δ) *Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt...*
30. Να σχηματίσετε ρήματα σύνθετα του “fero” με τις προθέσεις *cum, de, ad, ob, trans* και το πρόθεμα *red-* και να γράψετε τους αρχικούς τους χρόνους.¹⁶³
31. Να καταγράψετε λέξεις λατινικές ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:¹⁶⁴ *praedo, forte, domesticus, admiror, sanctus, osculor, donum.*

¹⁶³ confero, defero, affero, obfero ή offero, transfero, refero.

¹⁶⁴ α) praeda β) fortuna, fortuitus γ) domus, dominus δ) mirabilis, miror, mirus ε) sacer, consecro στ) osculum ζ) do.

32. Να μεταφράσετε στα Λατινικά τις προτάσεις:

- α) *Οι ληστές ήλθαν για να θαυμάσουν την παλικαριά του Σκιπίωνα.*
- β) *Ο Σκιπίωνας νόμισε ότι ήλθαν να τον συλλάβουν.*
- γ) *Οι ληστές φίλησαν με πάθος το δεξί χέρι του Σκιπίωνα - αξίζει να το θυμάται κανείς.*
- δ) *Ο Σκιπίωνας διέταξε τους δούλους να ανοίξουν τις πόρτες και να βάλουν μέσα τους ληστές - να το ακούς και να μην το πιστεύεις.*
- ε) *Οι ληστές άφησαν δώρα στην είσοδο -αξίζει να το θυμάται κανείς- και γύρισαν στην πατρίδα τους.*
- στ) *Ο Σκιπίωνας, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, τοποθέτησε φρουρά από δούλους στο σπίτι του.*¹⁶⁵

2. Ερωτήσεις-ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Ασκήσεις του τύπου “Σωστό-Λάθος”

1. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

- α) *complures* είναι θετικός ή συγκριτικός βαθμός;
- β) *ipsum* είναι οριστική ή δεικτική αντωνυμία;
- γ) *praesidium* είναι αιτιατική ενικού ή γενική πληθυντικού;
- δ) *ianuae* είναι γενική ή δοτική;
- ε) *admiratum* είναι μετοχή ή σουπίνο;
- στ) *haec* είναι ονομαστική ή αιτιατική;
- ζ) *quae* είναι αόριστη ή αναφορική αντωνυμία;

2. Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

		Σωστό	Λάθος
α) <i>cum... esset</i>	είναι δευτ. χρονική πρόταση.	☐	☐
β) <i>praedonum</i>	είναι γενική διαιρετική στο “duces”.	☐	☐
γ) <i>cum... existimasset</i>	είναι δευτ. χρονική πρόταση.	☐	☐

¹⁶⁵ α) Praedones virtutem Scipionis admiratum venerunt. β) Scipio eos venisse se ipsum captum existimavit. γ) Praedones dextram (manum) Scipionis cupide osculati sunt - dignum memoratu. δ) Scipio domesticos fores reserare et praedones intromittere iussit - incredibile auditu. ε) Praedones ante vestibulum dona posuerunt - dignum memoratu - et domum reverterunt. στ) Scipio, veritus periculum, praesidium domesticorum in tecto conlocavit.

δ) <i>quod ut praedones aminadverterunt</i>	είναι δευτ. αναφορική πρότ.	☐	☐
ε) <i>adiectis</i>	είναι γνήσια αφαιρ. απόλ., χρονική μετοχή.	☐	☐
στ) <i>se</i>	είναι υποκ. στο “venisse”, (ταυτοπροσωπία).	☐	☐
ζ) <i>cum... posuissent</i>	είναι χρονική πρόταση (σύγχρονο).	☐	☐
η) <i>intromitti</i>	είναι τελ. απαρ. αντικ. στο “iussit”.	☐	☐
θ) <i>praedones</i>	είναι υποκείμενο στο “solent”.	☐	☐
ι) <i>deis</i>	είναι έμμεσο αντικ. στο “consecrare”.	☐	☐

3. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Complures duces praedonum Liternum venerunt.</i>	☐	☐
β) <i>Praedones Scipionem capturi erant.</i>	☐	☐
γ) <i>Scipio, metu adductus, praesidium domesticorum in tecto conlocavit.</i>	☐	☐
δ) <i>Praedones armati ianuae appropinquaverunt.</i>	☐	☐
ε) <i>Scipio indignatus praedones comprehendi iussit.</i>	☐	☐
στ) <i>Scipio praedones intromitti sivit.</i>	☐	☐
ζ) <i>Praedones paupertatem Scipionis mirati sunt.</i>	☐	☐
η) <i>Praedones, quasi templum, domum intraverunt.</i>	☐	☐
θ) <i>Posuisse dona ante vestibulum pietatis fuit.</i>	☐	☐
ι) <i>Praedones Scipionem pro deo habebant.</i>	☐	☐

II. Ασκήσεις σύζευξης

1. Να συνδέσετε τους αριθμούς της στήλης Α' με τα γράμματα της στήλης Β'. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει.

A	B
1) <i>abiectis</i>	α) σουπίνο γ' συζυγίας
2) <i>postes</i>	β) ημιαποθετικό ρήμα γ' συζυγίας
3) <i>solent</i>	γ) απαρέμφατο παθ. ενεστ. γ' συζυγίας
4) <i>armis</i>	δ) σουπίνο α' συζυγίας
5) <i>reserari</i>	ε) μετοχή παθ. παρακειμένου
6) <i>reverterunt</i>	στ) αρσενικό ουσ. της γ' κλίσης
7) <i>admiratum</i>	ζ) αποθετικό της α' συζυγίας
8) <i>intromitti</i>	η) απαρέμφατο παθ. ενεστ. α' συζυγίας
9) <i>captum</i>	θ) θηλυκό ουσ. της γ' κλίσης
10) <i>fores</i>	ι) ημιαποθετικό ρήμα β' συζυγίας
	ια) ουδέτερο ουσ. της β' κλίσης

2. Να συνδέσετε τα ρήματα της στήλης Α' με τα σουπίνα της στήλης Β'.¹⁶⁶

A	B
α) <i>pario</i>	1) <i>factum</i>
β) <i>figo</i>	2) <i>collatum</i>
γ) <i>fundo</i>	3) <i>apertum</i>
δ) <i>tingo</i>	4) <i>vinctum</i>
ε) <i>vivo</i>	5) <i>peritum</i>
στ) <i>confero</i>	6) <i>partum</i>
ζ) <i>venio</i>	7) <i>fusum</i>
η) <i>aperio</i>	8) <i>ventum</i>
θ) <i>pereo</i>	9) <i>fixum</i>
ι) <i>vincio</i>	10) <i>victum</i>
ια) <i>sedeo</i>	11) <i>sensum</i>
ιβ) <i>tundo</i>	12) <i>tentum</i> ή <i>tensum</i>
ιγ) <i>sentio</i>	13) <i>sessum</i>
ιδ) <i>tendo</i>	14) <i>tusum</i>

3. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει:

A	B
1) <i>haec</i>	α) αντικείμενο σε σουπίνο
2) <i>domum</i>	β) αφαιρετική του τρόπου
3) <i>auditu</i>	γ) αιτιατική του σκοπού
4) <i>Scipioni</i>	δ) υποκείμενο μετοχής
5) <i>voce</i>	ε) υποκείμενο ρήματος
6) <i>domestici</i>	στ) αιτιατική της κίνησης σε τόπο
7) <i>eos</i>	ζ) έμμεσο αντικείμενο ρήματος
8) <i>armis</i>	η) άμεσο αντικείμενο ρήματος
9) <i>captum</i>	θ) αφαιρετική της αναφοράς
10) <i>se</i>	ι) αντικείμενο απαρεμφάτου
	ια) υποκείμ. απαρ. (ετεροπροσ.)

4. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β'.
 Τέσσερα στοιχεία της στήλης Β' περισσεύουν:

A	B
1) <i>praedo</i>	α) ανοίγω
2) <i>forte</i>	β) φιλώ
3) <i>praesidium</i>	γ) λεία
4) <i>abicio</i>	δ) παραστάδα
5) <i>resero</i>	ε) φρουρά
6) <i>pono</i>	στ) προσκυνώ
7) <i>osculator</i>	ζ) τυχαία
8) <i>vestibulum</i>	η) ληστής
9) <i>sanctus</i>	θ) ρίχνω μακριά
10) <i>ianua</i>	ι) τοποθετώ
	ια) είσοδος
	ιβ) ιερό
	ιγ) πόρτα
	ιδ) ιερός

¹⁶⁶ α 6, β 9, γ 7, δ 1, ε 10, στ 2, ζ 8, η 3, θ 5, ι 4, ια 13, ιβ 14, ιγ 11, ιδ 12.

5. Στηριζόμενοι στο κείμενο να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Ένα στοιχείο της στήλης των απαντήσεων περισσεύει:

Ερωτήσεις

- 1) *Ubi Scipio erat?*
- 2) *Quid Scipio putavit, cum praedones vidisset?*
- 3) *Quid Scipio fecit, cum in conspectu praedones fuerunt?*
- 4) *Quid praedones abiecerunt?*
- 5) *Quid Scipio domesticos iussit?*
- 6) *Quid praedones nuntiaverunt?*
- 7) *Quid domestici Scipioni rettulerunt?*
- 8) *Quid domestici fecerunt?*
- 9) *Cur praedones fores venerati sunt?*
- 10) *Quid praedones consecraverunt?*

Απαντήσεις

- α) *Domesticos in tecto conlocavit.*
- β) *Fores reseraverunt praedonesque intromiserunt.*
- γ) *Ei meam virtutem admiratum venerunt.*
- δ) *Venisse eos se ipsum captum.*
- ε) *Verba praedonum.*
- στ) *Literni.*
- ζ) *Se venisse virtutem Scipionis admiratum.*
- η) *Sua arma.*
- θ) *Dona.*
- ι) *Fores reserari praedonesque intromitti.*
- ια) *Quia domum Scipionis pro templo habebant.*

III. Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών

1. Να τοποθετήσετε τους παρακάτω τύπους στον πίνακα και να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο τύπο στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής: *venisse, rettulerunt, intromitti, possuissent, reverterunt.*

Ενεστώτας					
Παρατατικός					
Μέλλοντας					
Παρακείμεν.					
Υπερσυντ.					
Συντελ. μέλ.					

2. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ουσιαστικά στον πίνακα που ακολουθεί και να τα μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό (όπου είναι δυνατό): *ianuae, duces, tecto, voce, armis, postes, deis, fores, templum*.

Α΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός	Β΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός	Γ΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός

3. Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

ονομ. ενικού	δοτική ενικού	αιτιατική ενικού	αφαιρετ. ενικού	δοτική πληθ.	αιτιατική πληθ.
		<i>eum</i>			
		<i>se</i>			
		<i>ipsum</i>			
		<i>quod</i>			
					<i>haec</i>

4. Να συμπληρώσετε τα παραθετικά των επιθέτων, όπου είναι δυνατόν:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
<i>clara</i>		
<i>sanctum</i>		
<i>dextram</i>		
<i>immortalibus</i>		
<i>incredibile</i>		

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του σουπίνου.
- α) *Servus ibit* (laboro¹⁶⁷)
- β) *Imperator centum equites de colle proelium* *misit*.
(committo¹⁶⁸)
- γ) *Haec et tibi* *et mihi* *iucunda erunt*. (audio, dico)
- δ) *Pueri saepe* *eunt*. (ludo)
- ε) *Iuvenis suum magistrum de caeli ratione* *adiit*. (interrogo)
- στ) *Nefas est* ¹⁶⁹ *miseram senectam* ¹⁷⁰ *esse*. (dico)
- ζ) *Legati Romani Delphos missi sunt auream* ¹⁷¹ *coronam dono Apollini*
..... (ferro)
- η) *Romanorum res gestae* ¹⁷² *utiles sunt*. (memoro¹⁷³, 1)
- θ) *Amici paterni saepe domum nobiscum veniebant* (loquor¹⁷⁴)
- ι) *Viri multa dona ante templum* *venerant*. (pono)
- ια) *Catellus dominum* *domo egredietur*. (sequor)
- ιβ) *Caesar multos legatos in castra frumentum* *missit*. (importo)
- ιγ) *Quid difficilius est* *quam futura?* (cognosco)
- ιδ) *Dux navem misit non solum legatos Delphos* *, sed etiam Romam*
integros ¹⁷⁵ (comitor¹⁷⁶, 1, reduco)
- ιε) *Difficillimum* *erat cur luna defecerat*. (intellego)

¹⁶⁷ laboro, 1 = εργάζομαι

¹⁶⁸ comitto proelium = μάχομαι

¹⁶⁹ nefas est = είναι ανόσιο

¹⁷⁰ senecta, -ae = γηρατειά

¹⁷¹ aurea corona = χρυσό στεφάνι

¹⁷² res gestae = κατορθώματα

¹⁷³ memoro, 1 = θυμάμαι

¹⁷⁴ loquor, locutus sum, loqui, (απόθ.) 3 = συζητώ

¹⁷⁵ integer, -gra, -grum = σώος, ασφαλής

¹⁷⁶ comitor, 1 = συνοδεύω

IV. Άσκηση κατάταξης

1. Να σημειώσετε την ένδειξη (+) στην οικεία στήλη σύμφωνα με το παράδειγμα:

	Αιτιατική του σουπίου που δηλώνει το σκοπό της κίνησης	Αφαιρετική του σουπίου που δηλώνει την αναφορά
<i>eo</i>	+	
<i>facilis</i>		+
<i>venio</i>		
<i>(ne)fas est</i>		
<i>redeo</i>		
<i>mirabilis</i>		
<i>convenio</i>		
<i>utilis</i>		
<i>mitto</i>		
<i>memorabilis</i>		
<i>do</i>		
<i>pudet</i>		
<i>horribilis</i>		
<i>turpis</i>		
<i>dignus</i>		